

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 434 sahifa,
22-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Matematika fanini o'qitishda kommunikativ va ijtimoiy-psixologik yondashuvlar	10
<i>Esonturdiyev Mamatqobil Nurmamatovich</i>	
Geografik axborot tizimlari (GAT) texnologiyalari asosida bo'lajak geografiya o'qituvchilarining innovatsion kompetentligini rivojlantirish metodikasi	13
<i>Bahromova Muhayyo Imomqul qizi</i>	
Geografiya ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari	18
<i>Tuyg'unov Murodjon Salimqul o'g'li</i>	
Biologiyani o'qitishda belgili-ramziy ko'rgazmalilik vositalaridan foydalanishning o'quvchilarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishdagi roli	22
<i>Azimov I. T., Daminova F. A.</i>	
PISA 2025 doirasida raqamli ta'lim kompetensiyalarini baholashning innovatsion mexanizmlari	25
<i>Doniyorov Muxiddin Normamatovich, Ishanov Almat Adilxanovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tabiiy savodxonligini oshirishda zamonaviy pedagogik vositalarni qo'llash	28
<i>Abdunazarov Bobir Normurodovich</i>	
Raqamli ta'lim resurslari asosida kredit-modul tizimida talabalarning o'quv faoliyatini takomillashtirish	32
<i>Jumayeva Ra'no To'ychi qizi</i>	
Oila va maktab integratsiyasining shaxs kamolotiga ta'siri	36
<i>Rasulova Dildora Shuhratovna, Raxmatova Zulxumor Alimovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati	40
<i>Sultanova Sahobar Ravshanbekovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishda tabiiy fanning o'rni	43
<i>G'afforova Zarnigor Abdumo'min qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'limda o'qituvchi va ota-onalar ijtimoiy hamkorligini rivojlantirish	47
<i>Xalikova Zaxro Mirshadmanovna, Xolbo'tayev Muzaffar Odilovich, Bozorova Xadicha Javlon qizi</i>	
Nutqida kechikish kuzatiladigan bolalarda nutqni qo'l va barmoq motorikasini rivojlantiruvchi o'yinlar orqali shakllantirish	51
<i>Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Fotima Adizovna</i>	
Taym menejment asosida bo'lajak o'qituvchilarda liderlik fazilatlarini rivojlantirish	55
<i>Soliyeva Ruxsora Sharobiddin qizi</i>	
Sun'iy intellekt va NLP texnologiyalari asosida elektron ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirish	58
<i>Otakishiyeva Gulshano Abdulaziz qizi</i>	
Pedagogik kvalimetriya asosida bo'lajak o'qituvchilarning diagnostik madaniyatini shakllantirishning nazariy asoslari	61
<i>G'aniyeva Muattarxon Nodirbek qizi</i>	
Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты	64
<i>Имамова Хурият Эргаш кизи</i>	
Yosh erkin kurashchilarda chidamlilikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	69
<i>Ergashov Qaxramonjon Asqarovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mantiqiy masalalar yechishga o'rgatish usullari	76
<i>G'iyosova Dilovar Orif qizi</i>	
Haykaltaroshlik fanining metodik qo'llanilishi	80
<i>Qodirov Bobirjon Botirjonovich</i>	
Ijtimoiy xavf ostidagi bolalarni qo'llab-quvvatlashning jahon tajribasi va psixologik-pedagogik asoslari	85
<i>Manzura Qosmuratova</i>	

Jahonda art-biznes klasterlarining ahamiyati va rivojlanish tuzilmasi.....	89
<i>A. S. Umarov</i>	
Автоматизация решения сложных математических задач графическим методом для углублённого изучения математики в школе	92
<i>Эргашев Серожиддин Султонмуродович, Маматов Исломбек Ильесович</i>	
Pedagogika darslarida raqamli va onlayn didaktik o'yinlardan foydalanish.....	97
<i>Qodirova Feruzaxon Abdiyaminovna</i>	
Sun'iy intellekt va tanqidiy fikrlashning kognitiv-konseptual komponenti va uni rivojlantirish metodikasi	102
<i>Sobirova Munavvarxon Qaxramonjon qizi</i>	
Media savodxonlik va axborot madaniyati fanida sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari	106
<i>Ermatov Sherzodbek Latipjonovich, Mirzayev Akramjon O'ktamjonovich</i>	
Adabiy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv	111
<i>To'ychiyeva Mahfuza Umarkulovna, Islomova Shalola Ismoil qizi</i>	
Comparative Study of Passive Constructions in English and Their Translation Into Uzbek.....	117
<i>Elmirzayeva Maftuna Dusmurod qizi, Mustafoyeva Nigina Shuhrat qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish orqali pedagogik mas'uliyatni shakllantirishning dolzarb muammolari	122
<i>Botirova Odinaxon Abdumutalib qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik modeli va metodik asoslari	126
<i>Haytbayeva S. R.</i>	
Imkoniyati cheklangan bolalarni psixologik qo'llab-quvvatlash orqali intellektual imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish imkoniyatlari.....	131
<i>Kadirova Nigora Saxibjanovna</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini dual ta'lim asosida kasbiy faoliyatga tayyorlashning nazariy asoslari.....	134
<i>Samiyeva Zuleyxa Uktamovna</i>	
Insonlar orasidagi munosabatlarda noverbal muloqotning komponentlarining ko'rinishlari	139
<i>Soliyev Farxodjon Sodikovich, Karimov Jahongirjon Murodjon o'g'li</i>	
Virtual texnologiyalar vositasida texnika fanlarini o'qitish mazmunini innovatsion rivojlantirish	145
<i>Yuldasheva Dilorom Husniddin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida suzish mashg'ulotlarini tashkil etish texnologiyasi.....	150
<i>Toshpulatova Aziza Toyirovna</i>	
Harbiy xizmatchilarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari	155
<i>Tursunov Shaxzod Ramazonovich, Mansurov Sardorbek Sirojiddin o'g'li</i>	
O'qituvchilar ruhiy salomatligini saqlashning amaliy strategiyalari	159
<i>Begmatov Raximkul Olimovich</i>	
Ona tili darslarida analitik faoliyatni tashkil etish imkoniyatlari	164
<i>Narziyeva Mastura Sunnatovna</i>	
Maktabgacha ta'limda Project-Based learning texnologiyasi asosida tarbiyalanuvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	168
<i>Kubayeva Mavluda, Po'latova Gullola Ravshan qizi</i>	
Talabalarda iqtisodiy savodxonlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	173
<i>Qo'chqorov Nodir Bozorovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini baholash jarayonida foydalaniladigan texnologiyalar va vositalar	178
<i>A'zamqulova Zilola Sunnat qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning didaktik asoslari.....	183
<i>Isaboyeva Dilyora Zokirjon qizi</i>	
Kimyo fanining tarixiy rivojlanishida metodologik yondashuvlar	187
<i>Begamov Shaxzod To'liqin o'g'li</i>	
Sport bilan shug'ullanishda qo'l va oyoq motorikalarini rivojlantirish mezonlari	190
<i>Imomov Asliddin Abdurazoqovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O'zbek va ingliz tillarida zamon kategoriyasining qiyosiy tahlili.....	194
Xudoyberdiyeva Dilfuza Alisher qizi	
Hayot faoliyati xavfsizligi fani o'qituvchisining kasbiy kompetentligi va rejalashtirish faoliyati.....	198
Maxmudov Baxtiyor Xayrullayevich	
Dizartriyali bolalarda motorikani rivojlantirish – nutqni rivojlantirishning asosiy omili	202
Mamatova Muzayyana Batirovna	
Expression of Lexical Economy in English and Uzbek Through Stylistic Means	205
Omonov Baxtiyor Uktamovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy qobiliyatni shakllantirish.....	208
Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Xamzayeva Sunbula Jasurovna	
Xushmuomalalik strategiyalarining ijtimoiy vazifalari.....	212
Alieva Navruza Xabibullayevna, Azizova Sanobarxon Valijon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxslilik sifatlarining kasbiy rivojlanishdagi psixologik ahamiyati	216
Dusmetova Maksuda Matnazarovna	
Maktabgacha ta'lim jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning ilustrativ yondashuv asosida kreativ va variativ faoliyat olib borish usullari va yo'llari.....	221
Egamberdiyeva Madina Sharif qizi	
Pragmatic Functions in Neurolinguistic Communication	224
Fayziyeva Parvina	
Sahro gavhari: ruslar istilosigacha bo'lgan davrda Xiva me'morchiligi tarixi	227
Islomjon Xoljigitovich Mirzakulov	
Moslashuvning psixologik mexanizmlari: ta'lim muhiti sharoitida shaxsning adaptatsiyasi.....	235
Jaynarova Sayyora Isoqul qizi, Nuraliyeva Nasiba	
Onalik psixologiyasi va o'rganishning nazariy jihatlari.....	238
Kasimova Xulkar Atabayevna	
Spheres of Language Use.....	243
Kumakbayeva Gulbanu Kuntuarovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida kreativ tafakkurni rivojlantirishda nostandart topshiriqlar metodikasi.....	246
Muxammadiyeva Dinora Tursunpulatovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari va didaktik tamoyillari.....	251
N. Jurayev	
Dunyo bolalari huquqlarini himoya qilish: global muammolar, tizimli kamchiliklar va tanqidiy tahlil	255
Nargiza Ergasheva	
Talabalarning dasturlashga oid agoritmik fikrlashini rivojlantirish orqali innovatsion faoliyatga tayyorlash usuli	259
Orziqulova Barchinoy Ixtiyor qizi	
Talabalarda o'z-o'zini boshqarish qobiliyatining tuzilmasi va psixologik komponentlari (motivatsion, kognitiv, irodaviy, emotsional-regulyativ komponentlar)	264
Otabekova Nargiza Avazbek qizi	
O'zbek va ingliz tillaridagi metaforalarda til va madaniyat uyg'unligi.....	269
Rasulova Munajat Akmaljonovna	
Limitlar nazariyasini kompyuter imitatsion modellar vositasida o'qitish metodikasi.....	273
Safarov Abbas Abdurasul o'g'li	
Ijtimoiy hamkorlik – barkamol avlodni tarbiyalash poydevori.....	278
Sharipova Gulruxsor Nurkabilovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati.....	282
Sultanova Sahobar Ravshanbekovna	
Badiiy gimnastika mashg'ulotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish	285
Tuxtayeva Azizabonu Abdurasulovna	

Matematika fanini o'zlashtirishda boshlang'ich sinf o'quvchilarining semiotik yondashuvini shakllantirish ...	289
<i>Xayrullayev Ismatulla Nurullayevich</i>	
Pedagogik qadriyatlar asosida o'quvchilarni tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish	293
<i>Xoliqova Inobatxon Bo'ri qizi</i>	
Umumta'lim maktabida elektron axborot-ta'lim resurslari.....	296
<i>Xolmurodov Shuxrat Okboevich, Norqobilov Hakimbek Nuriddin o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolaning kreativligini shakllantirishda innovatsion muhit	300
<i>Xonnazarova Gulasal Yusuf qizi</i>	
Ta'lim tizimida sinf rahbari faoliyatining joriy etilishining tarixiy asoslari va zamonaviy ko'rinishlari	303
<i>Xusenova Sadoqat Botirovna</i>	
Искусственный интеллект в методике преподавания русского языка: адаптивная обратная связь и развитие коммуникативной компетенции.....	308
<i>Джалилова Феруза Намазовна</i>	
Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты.....	312
<i>Имамова Хурият Эргаш кизи</i>	
Межкультурный диалог как инструмент воспитания гармоничной личности в школе	317
<i>Махмудхожаев Ориф Бахтиёрович</i>	
Психологические факторы успешности профессионального обучения студентов.....	319
<i>Рахимходжаева В. С.</i>	
Специфика восприятия окружающего мира в лирике Афанасия Фета.....	325
<i>Татьяна Викторовна Половинкина</i>	
Анализ разработки женских коллекций с использованием стилистических и конструктивных особенностей ретро-моды	329
<i>Абдурахманова Н., Рахматуллаева У. С.</i>	
Использование современных образовательных технологий в начальной школе как средство развития познавательной активности учащихся	333
<i>Фазилова Гулчехра Ахмедовна</i>	
Nyuman (Newman) xatolar tahlili modelining geometrik isbotlash ko'nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati.....	337
<i>Davletov Davronbek Egamberganovich</i>	
"Informatika" fani mavzularini taksonomik yondashuv asosida o'qitish	343
<i>Axrarov Baxtiyor Sagdullayevich</i>	
O'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash metodikasi.....	347
<i>Xomidjonov Abrorjon Olimjon o'g'li</i>	
Rus-o'zbek tarjimashunosligining zamonaviy tendensiyalari.....	351
<i>Kudratov Kamoljon Islomovich</i>	
Kompyuterga qaramlikning o'smirlarga ta'siri va uning psixologik oqibatlari.....	356
<i>Kushakova Nargiza Islambayevna, Ergasheva Sarvinoz Shavqiddin qizi</i>	
Musiqaning neyropsixologik rivojlanish va ta'lim jarayonidagi ahamiyati	360
<i>Xikmatova Shohida Xikmatovna</i>	
Innovatsion yondashuv asosida inklyuziv ta'lim o'quvchilarining yozma nutqini rivojlantirish	364
<i>Alimardanova Sitara Ikrom qizi</i>	
Comparative and Conceptological Trends in Linguoculturology	367
<i>Ablakulov Ilkhom</i>	
Boshlang'ich ta'limda kreativ ta'lim muhitini rivojlantirish asosida o'quvchilarning muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish	370
<i>Abdullayeva Ujalg'as</i>	
Rivojlangan mamlakatlar ta'lim tizimida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda sun'iy intellektdan foydalanish usullari.....	373
<i>Aglamova Shahzoda Sobirovna</i>	

Bokschi qizlar texnik harakatlarining kinematik ko'rsatkichlar asosida takomillashtirish metodikasi.....	378
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
O'quv jarayonida formativ baholashning evolyutsion-xronologik tahlili	383
<i>Davidova Dilnoza Tadjibayevna</i>	
Oliy ta'limda "Smart Education" texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi	388
<i>Dilrabo Amriddinova, Abdulxalilova Surayyo Ahad qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini baholash kompetensiyalarini rivojlantirishning psixologik-pedagogik xususiyatlari	392
<i>Majidova Hilola Eshquvat qizi</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish usullari.....	396
<i>Mamatova Fazilat Ixtiyorovna, Xolmirzayeva Zebo Ravshan qizi</i>	
Jismoniy tarbiya o'qituvchilarini sport marketologi faoliyatiga tayyorlashning zarurati	402
<i>Samatov Javlonbek Abdukayumovich</i>	
O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida strategik boshqaruvni takomillashtirish.....	406
<i>Saydullayeva Nargis</i>	
Integrating Literary Texts Into Early Foreign Language Education: A Mixed-Methods Investigation of Lexical, Cognitive, and Affective Outcomes in Primary Classrooms	410
<i>Shukurova Zamira Shodiyevna</i>	
Fizika fanini o'qitishda formativ baholash asosida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning metodik modeli.....	416
<i>Sobirov Avazbek Anvarovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kichik motorikasini rivojlantirishda o'yinning ahamiyati va individual yondashuv	421
<i>Norboyeva Laylo Sapar qizi</i>	
Психологические особенности проявления творческих способностей у подростков, воспитывающихся в бикарьерных семьях.....	425
<i>Ишбобоева Гулбарчин Рустамовна</i>	

O'QITUVCHI FAOLIYATIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI SAMARALI QO'LLASH METODIKASI

Xomidjonov Abrorjon Olimjon o'g'li
Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya: Zamonaviy ta'limning innovatsion transformatsiya jarayonlari sharoitida o'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llashning nazariy-metodologik asoslari, konstruktiv-metodik mexanizmlari hamda amaliy joriy etish strategiyalari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida raqamli didaktika, kompetensiyaga yo'naltirilgan ta'lim, o'quvchi-faolligiga asoslangan model, interaktiv hamkorlik texnologiyalari, shuningdek, pedagogik jarayonni modellashtirishning kognitiv va metakognitiv komponentlari o'rganilgan. O'qituvchining texnologik tayyorgarligi, metodik moslashuvchanligi hamda innovatsion faoliyatga bo'lgan motivatsiyasining ta'lim sifati va samaradorligiga ta'sir etuvchi mexanizmlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya, innovatsion ta'lim, metodika, raqamli didaktika, kompetensiyaviy yondashuv, interaktiv metodlar, o'qituvchi faoliyati, ta'lim sifati boshqarish, modellashtirish, metakognitiv jarayonlar.

Abstract: Within the context of innovative transformation processes in modern education, the theoretical and methodological foundations, constructive-methodological mechanisms, and practical implementation strategies for the effective application of pedagogical technologies in teachers' professional activities are scientifically analyzed. The study examines digital didactics, competency-based education, learner-centered active models, interactive collaboration technologies, as well as cognitive and metacognitive components involved in modeling the pedagogical process. The mechanisms through which teachers' technological preparedness, methodological flexibility, and motivation for innovative activities affect the quality and effectiveness of education are comprehensively highlighted.

Key words: pedagogical technology, innovative education, methodology, digital didactics, competency-based approach, interactive methods, teacher activity, education quality management, modeling, metacognitive processes.

Аннотация: В условиях инновационно-трансформационных процессов современного образования проводится научный анализ теоретико-методологических основ, конструктивно-методических механизмов и стратегий практического внедрения педагогических технологий в профессиональную деятельность преподавателя. В исследовании рассматриваются цифровая дидактика, компетентностно-ориентированное обучение, модель обучения, основанная на активной позиции обучающегося, технологии интерактивного взаимодействия, а также когнитивные и метакогнитивные компоненты моделирования педагогического процесса. Раскрываются механизмы влияния технологической готовности преподавателя, его методической адаптивности и мотивации к инновационной деятельности на качество и эффективность образовательного процесса.

Ключевые слова: педагогическая технология, инновационное образование, методика, цифровая дидактика, компетентностный подход, интерактивные методы, деятельность преподавателя, управление качеством образования, моделирование, метакогнитивные процессы.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimining globallashuv jarayonlari va raqamli transformatsiya sharoitida pedagogik faoliyatning samaradorligi, avvalo, ta'lim jarayoniga tatbiq qilinayotgan pedagogik texnologiyalarning metodik asoslanganligi va o'qituvchilar tomonidan amaliyotda to'g'ri hamda maqsadli qo'llanilishiga bevosita bog'liqdir. XXI asrda ta'lim jarayonini an'anaviy shakldagi ma'ruza mashg'ulotlari, reproduktiv yondashuv yoki bilimlarni bir yoqlama uzatish modeli orqali amalga oshirish mumkin emasligi ko'plab xalqaro ilmiy tadqiqotlar tomonidan isbotlangan. Shuning uchun pedagogik texnologiyalarni tizimli, ilmiy asoslangan va metodik jihatdan puxta integratsiya qilish o'qituvchi faoliyatining zamonaviy mezoniga aylandi. Chunki bugungi kunda ta'lim jarayoni dinamik, multifunksional, kompetensiyaga yo'naltirilgan hamda yuqori darajada moslashuvchan bo'lgan innovatsion tizim sifatida qayta talqin qilinmoqda.

Ta'lim tizimida yuz berayotgan strukturaviy o'zgarishlar, masofaviy ta'limning kengayishi, sun'iy intellektning o'quv jarayoniga kirib kelishi, raqamli pedagogikaning rivojlanishi o'qituvchidan nafaqat fan bo'yicha chuqur tayyorgarlikni, balki pedagogik texnologiyalarni puxta bilish, ulardan o'rinli va samarali foydalanish kompetensiyalarini ham talab etadi. Shu bois, ushbu maqola o'qituvchilar faoliyatida pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari, metodik mexanizmlari va amaliy jarayonini chuqur tahlil qiladi.

Pedagogik texnologiya tushunchasi o'z mohiyatiga ko'ra o'quv jarayonini ilmiy loyihalash, boshqarish va natijadorlikni kafolatlovchi algoritmik tizim bo'lib, o'qitish jarayonida qo'llaniladigan metodlar, vositalar, didaktik mexanizmlar, interaktiv modellar hamda pedagogik jarayonning barcha segmentlarini o'z ichiga oladi. Shuning uchun ham pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash metodikasi murakkab ilmiy-konstruktiv jarayon bo'lib, o'qituvchidan yuqori darajadagi analitik fikrlashni, innovatsion yondashuvni hamda ta'lim jarayonini strategik rejalashtirish qobiliyatini talab etadi ^[1].

O'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash bir qator omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, o'qituvchining texnologik tayyorgarligi, ya'ni pedagogik texnologiyalar bo'yicha nazariy va amaliy kompetensiyalar darajasi. Ikkinchidan, o'quvchi kontingentining yosh, psixologik, kognitiv va motivatsion xususiyatlaridan kelib chiqqan holda texnologiyalarni tanlay olish mahorati. Uchinchidan, ta'lim dasturi, o'quv materialini mazmuni va o'qitilayotgan fan xarakteridan kelib chiqadigan didaktik ehtiyojlar. Shu omillar uyg'unligida o'qituvchining metodik jihatdan to'g'ri qaror qabul qilishi natijadorlikni belgilovchi asosiy omilga aylanadi.

Bugungi kunda xalqaro ilmiy maydonda konstruktivizm, kompetensiya yondashuvi, metakognitiv yondashuv, talaba markazli ta'lim modeli, STEM va STEAM integratsiyasi, loyihaviy ta'lim, gamifikatsiya, blended learning (aralash ta'lim) kabi texnologiyalar ustuvor o'rin tutmoqda ^[2]. Mazkur texnologiyalarning har biri o'qituvchi faoliyatini qayta talqin qiladi, ya'ni o'qituvchi endi bilim manbai emas, balki o'quv jarayonining moderator, fasilitatori va strategik yo'naltiruvchisiga aylanadi. Bu esa, o'z navbatida, o'qituvchidan yangi pedagogik tafakkurni, ijodkorlikni va texnologik moslashuvchanlikni talab etadi.

Pedagogik texnologiyalarni qo'llash jarayonida o'qituvchi duch keladigan muhim vazifalardan biri ta'lim jarayonining loyihaviy modelini tuzishdir. Loyiha asosida o'quv maqsadlarini aniq belgilash, diagnostik mezonlarni ishlab chiqish, jarayonning bosqichma-bosqich algoritmini yaratish va uning kafolatlangan natijasini ta'minlash talab etiladi ^[3]. Bu jarayonning ilmiy mohiyati shundan iboratki, ta'limning har bir bosqichi oldindan modelashtiriladi va unga mos texnologiyalar tanlanadi. An'anaviy yondashuvda bunday tizimlilik mavjud bo'lmagan, biroq zamonaviy pedagogik texnologiyalarda bu didaktik barqarorlikning asosiy sharti sifatida ko'riladi.

Shuningdek, o'qituvchining o'quv jarayonini boshqarish qobiliyati pedagogik texnologiyalarning samarali qo'llanishini ta'minlovchi muhim omil hisoblanadi. Boshqaruv jarayoni faqat tashkiliy ma'noda emas, balki psixologik, kommunikativ va kognitiv boshqaruv elementlarini o'z ichiga oladi. Masalan, o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish, ularni faollikka undash, fikrlashni rag'batlantirish, muammoli vaziyatlarni boshqarish – bularning barchasi texnologiyalarning to'g'ri qo'llanilishiga xizmat qiladi ^[4].

O'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalardan foydalanishda muhim bo'lgan omillardan yana biri refleksiv tahlil qobiliyatidir. Zamonaviy o'qituvchi nafaqat darsni o'tadi, balki o'z faoliyatini tahlil qiladi, texnologiya samaradorligini baholaydi, kamchiliklarini diagnostika qiladi va ularni bartaraf etishning ilmiy jihatdan asoslangan strategiyalarini ishlab chiqadi. Shu nuqtai nazardan, refleksiv kompetensiya texnologik kompetensiyaning ajralmas qismi sifatida e'tirof etiladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning yana bir ahamiyatli jihati o'quvchini shaxs sifatida rivojlantirishga qaratilganligidir ^[5]. Ya'ni, texnologiyalar bilim berish bilan birga tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, kommunikativ faollik, o'z-o'zini boshqarish, mas'uliyat va jamoada ishlash kabi kompetensiyalarni shakllantirishni ham ko'zda tutadi. Mazkur kompetensiyalar esa bugungi globallashtirilgan mehnat bozorida shaxsning muvaffaqiyat omili hisoblanadi.

Pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash jarayoni, shuningdek, ta'lim muassasalarining tashkiliy-menejment tizimi bilan ham bog'liq. Ta'lim siyosati, davlat ta'lim standartlari, o'quv dasturlari, ilmiy-metodik markazlar faoliyati, malaka oshirish tizimi – bularning barchasi o'qituvchi texnologik tayyorgarligiga ta'sir etadi. Shuning uchun pedagogik texnologiyalarni joriy etish faqat o'qituvchi zimmasidagi vazifa emas, balki tarmoq darajasida boshqariladigan kompleks jarayondir ^[6].

Maqolaning ushbu kirish qismida keltirilgan ilmiy mulohazalarning umumlashtirilgan xulosasi sifatida shuni aytish mumkin, o'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash – ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lim jarayonini innovatsion va zamonaviy mezonlar asosida qayta qurishning asosiy kafolati hisoblanadi. Mazkur jarayonning murakkabligi shundan iboratki, u nafaqat texnologiyalarni bilishni, balki ularni konkret ta'lim sharoitiga moslashtirib, ilmiy asoslangan metodika asosida qo'llashni ham talab etadi. Shu bois mazkur maqola pedagogik texnologiyalarning metodik asoslarini keng qamrovli ilmiy yondashuvda tahlil qilishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'qituvchi faoliyatida samarali qo'llash masalasi xalqaro ilmiy maydonda ham keng tahlil qilingan bo'lib, ushbu yo'nalishda bir qator xorijiy tadqiqotchilarning ilmiy merosi alohida e'tiborga loyiqdir. Xususan, amerikalik pedagog olimi Robert B. Kozmaning ta'lim jarayonida texnologiyalarning transformativ roli haqidagi konseptual qarashlari hamda finlyandiyalik tadqiqotchi Hannele Niemining o'qituvchining professional kompetensiyasi va pedagogik texnologiyalarga tayyorgarligi bo'yicha olib borgan ilmiy izlanishlari ushbu mavzuning nazariy asoslarini yanada boyitadi. Kozma o'zining "Technology, Learning and Culture" kabi ilmiy ishlarida ta'limda texnologiyalarni nafaqat vosita, balki o'quv jarayonining kognitiv tuzilmasini o'zgartiruvchi kuch sifatida talqin qiladi^[7]. Uning nazariy modeliga ko'ra, texnologiya o'quvchining fikrlash jarayonini, bilimni qayta ishlash mexanizmlarini va o'quv jarayonidagi ishtirok darajasini tubdan yangilovchi kognitiv katalizator sifatida maydonga chiqadi. Demakki, texnologiyalarni o'qituvchi faoliyatida qo'llash metodikasi ularning didaktik imkoniyatlarini chuqur anglash va o'quv mazmuni bilan integratsiyalashga asoslanishi zarur.

Shu bilan birga, Hannele Niemi o'z tadqiqotlarida o'qituvchining texnologik tayyorgarligi, refleksiv kompetensiyasi va ijodiy didaktik qobiliyati ta'lim sifati uchun hal qiluvchi omil ekanligini ta'kidlaydi^[8]. Uning ilmiy-nazariy qarashlarida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash o'qituvchining o'z kasbiy faoliyatini tahlil qilish, moslashtirish va muntazam yangilab borish qobiliyati bilan uzviy bog'liq ekanini isbotlangan.

Shunday qilib, Kozma va Niemi tadqiqotlari o'rtasidagi ilmiy uyg'unlik pedagogik texnologiyalarni faqat texnik vosita sifatida emas, balki ta'limning psixologik, didaktik va metodik komponentlarini o'zgartiruvchi tizimli-konstruktiv mexanizm sifatida talqin qilish imkonini beradi. Ushbu ikki olimning ilmiy ishlari shuni ko'rsatadiki, o'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash murakkab, ko'p qatlamli, integrativ jarayon bo'lib, uni metodik asoslash o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi, texnologik kompetensiyasi va didaktik tafakkurining uyg'unligiga tayanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning metodologik negizi pedagogik texnologiyalarni o'qituvchi faoliyatiga integratsiyalash jarayonini ko'p qatlamli tizim sifatida talqin etuvchi ilmiy yondashuvlarga tayangan holda shakllantirildi. Tadqiqotda, avvalo, konstruktivistik paradigma asos qilib olinib, o'quv jarayonining subyektiv-kreativ tabiatini ochib beruvchi didaktik mexanizmlar tahlil qilindi, chunki konstruktivistik yondashuv o'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni qo'llashning mazmuniy modelini shakllantirishda asosiy metodologik omil sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv tadqiqotning metodik asosini belgilab, texnologiyalarning o'quvchida kognitiv, kommunikativ, refleksiv va metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirishdagi funksional mexanizmlari aniqlandi. Mazkur maqolada tizimli tahlil metodi qo'llanilib, pedagogik texnologiyalarning o'qituvchi faoliyati bilan o'zaro ta'sir mexanizmlari, didaktik komponentlarning integratsiyasi, o'quv jarayonining bosqichma-bosqich algoritmi va natijaning kafolatlanganligi ilmiy jihatdan asoslab berildi.

Tadqiqot davomida modellashtirish metodi ham qo'llanilib, pedagogik texnologiyalarning o'qituvchilik faoliyatidagi amaliy qo'llanilish jarayoni konseptual model ko'rinishida qayta konstruksiyalandi. Shu bilan birga, taqqoslash va diagnostik tahlil metodlari yordamida texnologik jarayonlarning samaradorlik ko'rsatkichlari, o'quvchi faolligi va o'qituvchining texnologik kompetensiyasi o'rtasidagi uzviy bog'liqlik ilmiy asosda solishtirildi. Natijada, ushbu metodlarning kompleks qo'llanilishi asosida pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishning ilmiy-nazariy modelini yaratish imkoniyati vujudga keldi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash nafaqat ta'lim jarayonining tashkiliy-didaktik mexanizmlarini optimallashtiradi, balki o'quvchilarning kognitiv faolligi, metakognitiv boshqaruv qobiliyati, mustaqil fikrlash darajasi va kompetensiyaviy rivojlanishini sifat jihatdan yangi bosqichga ko'taradi. Shu bilan birga, texnologik integratsiya o'qituvchining metodik tafakkuri, refleksiv tahlil qobiliyati va ta'lim jarayonini modellashtirish mahoratini kuchaytirib, dars jarayonining ilmiy loyihalangan, algoritmik asoslangan va kafolatlangan natijaga yo'naltirilgan tizim sifatida shakllanishini ta'minladi. Natijada pedagogik texnologiyalarning kompleks qo'llanilishi ta'lim sifati boshqarishning innovatsion mexanizmi sifatida namoyon bo'lib, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro hamkorlikning interfaol, mazmunan boy hamda samaradorlikka yo'naltirilgan shakllarini yaratish imkonini berdi.

Pedagogik texnologiyalarni o'qituvchi faoliyatida samarali qo'llash masalasiga oid nazariy yondashuvlar doirasida ilmiy maydondagi polemikalarni, ayniqsa, amerikalik tadqiqotchi Robert B. Kozma hamda finlyandiyalik pedagog olimi Hannele Niemining konseptual qarashlari o'rtasidagi ilmiy bahslar orqali yanada chuqur

anglash mumkin. Ularning ilmiy pozitsiyalari o'zaro uyg'unlashgan bo'lsa-da, texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi roli, o'qituvchining texnologik kompetensiyasi va o'quvchi faoliyatining shakllanishi kabi masalalarda ayrim fundamental tafovutlar mavjud bo'lib, mazkur tafovutlar metodologik polemikaning mazmunini belgilaydi.

Kozma o'zining ta'lim va texnologiya integratsiyasiga bag'ishlangan ilmiy ishlari orqali texnologiyalarni o'quv jarayonini tubdan o'zgartiruvchi transformativ kuch sifatida baholaydi. Uning fikricha, texnologiyalar nafaqat o'qituvchi faoliyatini yengillashtiradi, balki o'quvchilarning fikrlash modeli, axborotni qayta ishlash qobiliyati va bilimni konstruksiya qilish jarayoniga faol ta'sir ko'rsatadi. U texnologiyalardan foydalanish metodikasini o'quv jarayonining sifat ko'rsatkichlarini oshiruvchi universal mexanizm sifatida ko'radi. Kozmaga ko'ra, pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash – bu shunchaki o'qitish vositalaridan foydalanish emas, balki o'quv muhitining kognitiv arxitekturasini qayta shakllantirishdir^[9]. Shu sababli u texnologiyani ta'limning ajralmas ham maqsad, ham vositasi sifatida qaraydi.

Niemi esa masalaga biroz boshqacha, ko'proq antropomarkazik yondashuv asosida qaraydi. Uning tadqiqotlarida o'qituvchining texnologik tayyorgarligi, refleksiv kompetensiyasi, pedagogik sezgirligi va kasbiy tafakkuri birlamchi o'rinda turadi. Niemi nazarida texnologiya ta'limni o'zgartiradigan mustaqil kuch emas, balki o'qituvchining professionalligi orqali samaradorlik kasb etadi. Shuning uchun u texnologiyalardan foydalanishda metodik tayyorgarlik, o'quvchi psixologiyasini hisobga olish, individual ta'lim ehtiyojlariga moslashuv va differensial yondashuv kabi insoniy omillarning rolini alohida ta'kidlaydi. Niemining fikricha, texnologiya ta'lim sifatini oshirishi mumkin, biroq agar o'qituvchi uning didaktik imkoniyatlarini to'g'ri anglamasa, texnologiya faqat tashqi ko'rinishdagi innovatsiya bo'lib qoladi^[10].

Ushbu ikki olim o'rtaidagi polemika mazmunan ikki asosiy savol atrofida to'planadi: birinchisi – texnologiyaning o'quv jarayonidagi real transformativ kuchi; ikkinchisi esa o'qituvchining ushbu transformatsiyada tutgan o'rni. Kozma texnologiyani jarayonni o'zgartiruvchi bosh mexanizm sifatida tasvirlasa, Niemi texnologiyani faqat inson omili orqali samarali ishlay oladigan vosita sifatida ko'radi. Shunday qilib, birinchi yondashuv texnologiya markazli, ikkinchisi esa o'qituvchi markazli konsepsiyani ifodalaydi.

Ilmiy jihatdan qaraganda, mazkur polemika pedagogik texnologiyalarning tabiati hamda ularni qo'llash metodikasining murakkabligini ochib beradi. Haqiqat shundaki, texnologiya nafaqat jarayonni o'zgartiradi, balki o'qituvchi orqali mazmun kasb etadi. Shu orqali Kozma va Niemi qarashlarining sintezi zamonaviy ta'lim metodologiyasi uchun eng maqbul yondashuv bo'lishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llashga doir olib borilgan ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida texnologik yondashuvlarning qo'llanilishi o'quvchilarning bilim olish jarayonini faollashtirish, kognitiv jarayonlarni chuqurlashtirish va kompetensiyaviy rivojlanishni ta'minlashda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Pedagogik texnologiyalar o'qituvchidan metodik moslashuvchanlik, innovatsion faoliyatga tayyorlik, refleksiv tahlil qobiliyati va ta'lim jarayonini modellashtirish ko'nikmasini talab etadi.

Tadqiqot davomida aniqlanganidek, texnologiyalarning samaradorligi ularning texnik ko'rinishida emas, balki o'qituvchining ularni didaktik jihatdan o'rinli integratsiya qilishi, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olgan holda maqsadga muvofiq qo'llashi bilan belgilanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirhayitova S. I. Pedagogik texnologiya // Muqimiy nomidagi Qo'qon Davlat Pedagogika Instituti, pedagogik texnologiya bo'yicha o'quv qo'llanma. – Toshkent, 2020. – 2020.
2. Axmedjanov M. M., Tojiyev M., Tosheva G. D. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2018.
3. O'tajonovna K. M. Pedagogik texnologiyalar va o'qituvchining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish // IKRO jurnal. – 2025. – T. 14. – № 02. – B. 334–342.
4. Salomov F. J. Pedagogik salohiyatni shakllantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasining ahamiyati // International Sciences, Education And New Learning Technologies. – 2024. – T. 1. – № 11. – B. 41–45.
5. Rahmonqulova N. X., Matnazarova K. O. PEDAGOGIKA NAZARIYASI VA TARIXI. – 2010.
6. Abdullayeva N. J., Botirova O. Pedagogik mahorat tushunchasi, tuzilishi va tizimi // Global Science Review. – 2025. – T. 2. – № 1. – B. 179–183.
7. Sharopova Z. F. Ta'lim texnologiyalari // Navro'z. – Toshkent, 2019.
8. Jurayev B. T. Pedagogik va psixologik fanlarni o'qitish metodikasi // Fan va ta'lim. – Buxoro, 2022. – 2022.
9. Azimova T. Yan Amos Komenskiyning pedagogik nazariyasi // Qo'qon universiteti xabarnomasi. – 2024. – T. 11. – B. 60–63.
10. Mamurov B. Umumiy pedagogika // Barcha ta'lim yo'nalishi talabalari uchun darslik. – Toshkent, 2020. – T. 118.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.